

Marin Voican-Ghioroiu

PUTEREA DE-A IERTA

**Pios omagiu părinților mei
Elisabeta și Ilie Voican**

CUPRINS

Cine are puterea de a ierta? - Grid Modorcea.....	5
Un cuvânt înainte - Al. Florin Țeme.....	13
Cuvânt înain - Stelian Gomboș.....	25
Prefața - Dan Dulciu.....	33
Drumul mântuiri - Elena Armenescu.....	45
Dreptul de a ierta (Calea dumnezeirii sufletului).....	52
Rugăciunea (Altarul sfânt al credinței).....	61
Drum spre sanctuarul eternității.....	66
Doamne, sunt fericit.....	71
Slavă Ție, Doamne!	79
Doamne, Ție-ți mulțumim.....	80
Drumul Crucii sfinte.....	84
Rugăciunea părinților.....	100
Mărturisirea unui bătrîn.....	101
Ultima spovedanie.....	109
Lăutar cu plete dalbe.....	139
Povestea lui Prichindel și a Matildei.....	140
Mama cea mai iubită ființă de pe pământ.....	142
Pungașul.....	156
Prima și ultima scrisoare de la Vrăbiuța.....	172
Dragii mei, mi-aduc aminte.....	187
Inimă de mamă - omagiu legendarilor eroi.....	191
Basmul „Inimă de mamă”	197
Scrisorile mamei mele dragi.....	210

CINE ARE PUTEREA DE-A IERTA?

Dumnezeu iartă, spunea poeta Carmen Sylva, natura nu iartă. Această dihotomie stă la baza religiei. De aici se naște întrebarea, cine a fost mai întâi, oul sau găina, Natura sau Dumnezeu? Îclin să cred că au fost în același timp. Natura se ocupă de cele pământești, fizice, Dumnezeu de cele spirituale. Dar sfera spiritualității există numai în cazul oamenilor. Animalele nu au spirit. Un leu sau un iepure nu cred în Dumnezeu. Ceea ce mă face să spun că Dumnezeu a venit pe lume mai târziu, când omul a început să fie conștient de spiritual său, să înțeleagă natura și să opună finitului, infinitul.

Ideea de păcat nu a existat. A venit târziu. Când omul a început să greșească. Fiindcă existența sa era determinată de marele necunoscut. Multe fenomene care se petreceau nu le înțelegea și atunci l-a inventat pe Zeus, pe alți zei, ca în final, să scape de atâta încurcătură de mațe-zei, să-l inventeze pe Dumnezeu, care a început să fie și el de mai multe feluri, ba răzbunător, ba obosit,

ba deist și izbăvitor, ba ascuns, ba panteist, ba liber-schimbist.

Omul simplu însă nu s-a complicat și a ales **Credința Simplă**. Poporul român o mai numește **Predania**.

Un cercetător al Predaniei, un mare iubitor al tradiției, pe care îl cunosc de câteva decenii, este Marin Voican, folclorist, poet și compozitor, de la care am primit zeci de mesaje legate de folclor, de neam, de Dumnezeuire. Nu mai vorbesc de poeziile sale patriotice sau aniversare, în tradiția marilor patrioți ai țării. Iar zilele trecute, am primit de la el manuscrisul unei cărți de proză, numită „Puterea de a ierta” care mi-a declanșat aceste gânduri. Dar autorul nu face filosofia iertării, cartea nu este o meditație savantă pe această temă, ci o carte de lume, care adună mai multe întâmplări – întâmplări trăite - pe tema din titlu. Un titlu foarte prețios și pretențios. Prin ele, autorul își exprimă concepția sa despre om, despre starea lucrurilor, a lumii în care trăim, și mai ales despre raportul nostru cu Dumnezeuirea. Din acest raport reiese puterea noastră de a ierta. Vă las dumneavoastră plăcerea de a citi cartea, de a luat contact cu aceste cazuri prozaice și de a descoperi dacă aveți sau nu puterea de a ierta. Povestirile au un farmec indescrribibil, autentic, îmi aduc aminte, ca stil, de felul de a povesti a lui Cipică, lăutarul pe care Brâncuși l-a ținut pe lângă el peste 40 de ani, până la moarte. Adică graiul este foarte românesc, neaoș, în toate cele 19 povestiri ale cărții. Deși sunt locuri și personaje diferite, le unește acest stil foarte popular.

Le-aș numi *povestiri lăutărești*, probabil inspirate din viața de compozitor a lui Marin Voican. Sau din viața sa vâlceană (satul Ghioroiu), o zonă încărcată de misticism, de bigotism, pe care o descriu în cartea *Vânturarița*. Undeva, într-o povestire, autorul amintește de Schitul Bradu, care a fost focarul inspirației mele, al

„pelerinajului în rai”. La Event 80, când am împlinit 80 de ani, i-am dat lui Marin Voican PREMIUL INOCENȚEI, pentru felul cum apără Predania. Cum am spus, îi știu de mult timp această aplecare spre folclor, spre neam, spre credință. Ne-a legat o vreme și dragostea pentru Gheorghe Zamfir. Iar acum descopăr că nu m-am înșelat. Povestirile lui emană candoare, au o inocență de copil, farmec și acorduri umaniste.

În Istoria literaturii neînregimentate l-aș include în Lumea II, pentru aceste calități native, dar totuși el este puternic înregimentat în Lumea I, prin hărnicia de a se lipi de oameni și fenomene (categoria „agățătorilor”), dar mai ales prin lipsa lui Dubito și prin credința habotnică în Dumnezeu. Este ca un monah catafatic. Această dragoste nemărginită în Dumnezeu se revarsă în proza sa ca un șuvoi fără oprire. El face parte, paradoxal, din monahismul athonit, fără să aibă trăire isihastă. Totul este lumesc. Exact cum este pentru omul simplu Credința Simplă, pe care Eminescu spunea că lumea a pierdut-o. Marin Voican se reîntoarce la ea, la izvor. În proza, ca și în poezia sa naționalistă nu există nici o clipă de îndoială, nu se întrebă dacă El există? Nici nu concepe o astfel de întrebare. Credința sa este totală în Dumnezeu. Un asemenea creștin nu am întâlnit nici la mănăstiri. Dar fanatismul său nu se manifestă zgomotos, ci simplu, direct, fără farafastâcuri. Numai la Prodromu am mai întâlnit un asemenea fanatism mistic. Acolo, ca monahii să creadă fără obstacole, statuia lui Apollo, care se afla pe vârful Athon, a fost distrusă. Însă credința în Apollo a existat. Dar cine mai crede azi în Apollo? Îl avem pe Dumnezeu. Dar peste două mii de ani, ba și mai repede, datorită evoluției High Tech, poate că Dumnezeu va fi pentru oameni ceea ce este azi pentru noi Apollo.

Marin Voican nu-și pune astfel de întrebări. El are o natură catafatică, nu apofatică. E mai apropiat de Caragiale și Gala Galaction decât de Tudor Arghezi. Dar

izvorul său este total lumesc, cum am spus. Una dintre povestiri, o spovedanie (ultima?), amintește izbitor de nuvela Păcat a lui Caragiale, ca și de drama Năpasta. Aceeași lume încrâncenată, mistuită de păcate, rudimentară, care poartă povara unei crime, o crimă de lume, dacă pot să-i spun astfel. În multe locuri, spiritul se îndepărtează de zona vâlceană și ajunge în mahalaua dâmbovițeană, rea, urâtă și superstițială. Se apropie de Groapa lui Eugen Barbu. Uneori, datorită misticismului primar, apare și un parfum fanariot, oriental, ca în Craii de Curtea Veche sau în „ciulinii” lui Panait Istrati, dar cu un aer de veleitarism. Sau ca în Domnișoara Nastasia a lui G. M. Zamfirescu. Lumea marginală rămâne aceeași în toată proza noastră de mahala, foarte bogată.

De obicei, acesta este domeniul veleitarilor. N-am nimic cu veleitarii, dar cei pe care i-am întâlnit eu sunt niște impostori. Învață să te ferești de ei, sunt unși cu toate alifiile, sunt mai ceva ca țiganii, care întâi te perie, apoi, la prima cotitură, te înșeală. Însăși credința lor acaparatoare este o prefăcătorie, o minciună.

Iar acest tip de existență catafatică nu ajută literatura. Pare tezist, lipsit de mister, fiindcă lipsa de îndoială nu este benefică literaturii. Și nici înțelegerii superioare a lumii. Viața nu este otova, este ca un labirint, plină de contraste și contradicții. Dovadă că judecata autorului asupra acestei fundamentale teme, puterea de a ierta, nu se ridică dincolo de limitele biblice. Apogeul este apoftegma christică: „Iartă-i, Doamne, pe păcătoși, că nu știu ceea ce fac!”.

Aici autorul poate fi apropiat de Damian Lukici, faimosul țăran, un prisăcar rus, care a dovedit, simplu că Dumnezeu există, unei comisii de savanți care veniseră în satul lui să le demonstreze țăranilor că Dumnezeu nu există. Marin Voican este ca acest țăran în povestirile sale pravoslavnice. Din care lipsește totuși o meditație despre iertare. Și poate nici nu trebuie, ea trebuie dedusă

din rețeaua de întâmplări. Și-apoi, care este rostul acestui cuvânt înainte? Cititorul din viitor va descoperi aici un fel de experiment, o proză inspirată din Lumea I citită din perspectiva Lumii II.

Ce este iertarea? O slăbiciune omenească, îl ierți pe cel care ți-a greșit chiar dacă nu are dreptate? Între animale nu există iertare. Ele nu iartă. Se sfâșie între ele. De ce? Fiindcă nu există nici iubire. Ca să ierți, trebuie să iubești. Îl ierți pe cel pe care îl iubești chiar dacă este un păcătos, ca în proza lui Dostoievski. Iar ca să te ierte Dumnezeu, trebuie să crezi în El. Dar ca să crezi, trebuie să știi cine e Dumnezeu. Cine ești, Doamne, se întrebă obsesiv Sf. Augustin în *Confessiones*.

La început, ne spune Biblia, exista un Dumnezeu răzbunător, care ne pedepsea pentru greșelile noastre, de aceea Iisus ne-a învățat Tatăl nostru, în care îl rugăm pe Dumnezeu: „*Și ne iartă greșelile noastre/ Așa cum iertăm și noi greșitorii noștri!*”. Iisus ne vorbește despre un Dumnezeu al iubirii. După cum există și un Dumnezeu *otiosus* (obosit) și unul ascuns (*Deus absconditus*). Iar țăranul român ne vorbește despre un Dumnezeu care ne uită, care ne întoarce spatele, ca în acest catren, o capodoperă culeasă de Lucian Blaga:

Doamne, mult zic Doamne,
Dumnezeu pare că doarme,
Cu capul pe-o mănăstire
Și de nimeni n-are știre.

De aceea Sf. Augustin ne învață să fim apofatici. Dacă Anselm de Cantenbury evocă dictonul latin *Credo ut intelligam*, cred ca să înțeleg, Sf. Augustin îl caută pe Dumnezeu, el cercetează să afle cine e, ca să creadă (*intelligo, ut credam*). Și ajunge la suprema descoperire: „*Dumnezeu există, fiindcă îmi amintesc de el*”. Dumnezeu se află în memoria noastră.

Dar dacă nu crezi, ce te faci? Trăiești în mrejele păcatului? Dar nu crezi nici în păcat. Ce este păcatul? Știe vreun animal ce este păcatul? Nici măcar în Biblie, în prima geneză, nu apare această idee. Uciderea lui Abel de către fratele său, Cain, nu e numită păcat, ci pedeapsă. Când a văzut de ce cruzimi e în stare omul, lui Dumnezeu i-a părut rău că l-a făcut (Facerea, 6). Și atunci l-a pedepsit pe Cain cu târâșul șarpelui, ca în cântecul Mariei Tănase, să-i fie existența un chin. De altfel, sunt păcate atât de mari încât nu pot fi iertate. Woody Allen ne-a pus o întrebare FĂRĂ RĂSPUNS: „Dacă există Dumnezeu, atunci de ce a existat Holocaustul?”. Lumea e plină de criminali odioși, pe care nimeni nu-i poate pedepsi și ierta! Și totul începe de la mitul lui Cronos, care își devora copiii! Până la urmă Cronos, Timpul, ne devorează pe toți. Dumnezeu te iartă dacă nu știi ce faci? Bineînțeles că nu te iartă dacă tu nu te ierți pe tine însuși.

Istoria omenirii este deopotrivă o istorie a păcatului și a iertării. Casa iertării este Chilia, iar mai apoi Biserica. Dar iertarea nu este o temă exclusiv creștină. E universală. O demonstrație unică în acest sens o face Shakespeare în Furtuna. The Tempest este parabola iertării, care se termină cu acest epilog, când Prospero iese la rampă și se adresează așa spectatorilor:

*Fără duhuri și minuni,
M-aș sfârși de-n rugăciuni –
Care spală orice păcat –
N-aș cere să fiu iertat.
Cum și voi ați vrea să fiți,
Rogu-vă, mă sloboziți.*

Iertarea este un fenomen complex, el presupune existența iubirii, a păcatului, a lui Dumnezeu. Și toate legate de conștiință. Implicit de morală. Un om imoral nu poate ierta. Dacă nu ai conștiința păcatului, nu poți avea

nici conștiința iertării. Zici, ce să iert? N-am ce să iert, fiindcă nu am păcătuit. Aici apare dihotomia lui Guilty și Not Guilty? În esență, vina de a fi și de a nu fi. Am să ofer aici câteva cugetări din Charta Moralia despre iertare:

*„Iertarea este o formă de slăbiciune
și de putere, în același timp.
Iertarea nu trebuie să înlocuiască legea.
Dacă l-aș ierta pe cel care mi-a ucis fiul,
am să-iucid și eu fiul.
Iertarea păcatelor este o apocalipsă.
Cine nu plânge, nu știe ce este iertarea.
În dragoste, jurămintele încălcate
sunt pe jumătate iertate.
Rușinea te oprește să păcătuiești,
ea e calea iertării.
Recunoaște că ai greșit și te iert.*

*A greși e omenesc, a ierta este divin.
Ierți ceea ce e de neiertat, așa cum
crezi ceea ce e de necrezut.
La spovedanie ni se iartă păcatele,
dar ele rămân, nu dispar, și ne apasă,
și ne dor”.*

Puterea de a ierta o are numai cel care este asemenea lui Iisus. Trebuie să fii un om curat, moral, superior, ca să poți să ierți. Această putere o are Omul Purificat. Un păcătos nu poate fi un om drept, fiindcă nu are judecata fără pată. Cum a făcut Solomon cu judecarea celor două femei care își disputau același copil? A scos-o la iveală pe mama adevărată. Iar cu cea mincinoasă, ce a făcut? A lăsat-o pradă deznădejdii. Dar Iisus n-ar fi făcut așa. Ar fi iertat-o și pe ea. Iertarea este soră geamănă cu Bunătatea. Puterea de a ierta este deasupra tuturor puterilor omenești.

Povestirile lui Marin Voican nu sunt meditații pe aceste idei. Sunt oferite doar cazuri, întâmplări umane și inumane, vieți care sunt dependente sau nu de iertare. E minunat totuși că în locul oricăror speculații, el pune *viața*. Ea este un focus al iertăciunilor. Iertarea este un complex de reacții față de oameni și față de tine. Învață să te ierți pe tine însuți. Asta înseamnă să te cunoști. E un lucru foarte greu, deși esențial, care definește forma cea mai înaltă de civilizație pe care a atins-o omenirea, civilizația greacă. Acest dicton, *Cunoaște-te pe tine însuți*, se afla pe frontonul Templului unde se manifesta Oracolul de la Delphi, considerat Omphalos, axul lumii.

Cine putea să-l ierte pe Oedip, după ce Oracolul i-a prevestit că-și va ucide tatăl și va trăi, se va căsători cu mama lui? Copiii lui îi erau frați și surori. Cine să ierte o asemenea fără-de-lege, săvârșită de un om care nu știa că săvârșește asemenea păcate!? El și-a scos ochii, să nu le mai vadă. Dar păcatul a fost déjà săvârșit. Nu s-a stins. Numai un geniu isihast, ca sfântul George Enescu, a avut puterea de a-l ierta pe Oedip, de a-l trece, la finalul capodoperei sale Oedipe, în Lumea II, pe scara iluminării, în lumea izbăvitoare a luminii.

Religia fără cultură e oarbă, cultura fără religie e mioapă.

Grid Modorcea, Doctor în arte

UN CUVÂNT ÎNAINTE

Despre viața și opera compozitorului Marin Voican-Ghioroiu „*Puterea de-a ierta, pios omagiu părinților mei Elisabeta și Ilie Voican*”

În peisajul literaturii memorialistice românești, volumul *Puterea de-a ierta. Pios omagiu părinților mei Elisabeta și Ilie Voican* de Marin Voican-Ghioroiu se impune printr-o sinceritate dezarmantă, prin sobrietatea tonului și prin intensitatea emoțională filtrată printr-o profundă dimensiune morală. Nu este vorba despre o simplă evocare a trecutului familial, ci despre o adevărată meditație asupra valorilor care definesc ființa umană și o invitație la reflecție asupra rostului iertării în viața noastră. Credința nestrămutată și dragoste față de semenii noștri, să ne iubim și să ne ajutăm ca oameni. Numai iubind oamenii și iertând când ni se cere de către

semenii noștri, vom căpăta liniștea sufletească, vom fi mai drepecți, mai buni, ne vom putea odihni în liniște și pace deplină. „*Viața mea a fost ca o pădure care a nverzit, apoi i s-au uscat crengile, focul a cuprins-o de mai multe ori, dar am reușit să trăiesc, fiindcă am iubit viața și florile, și am avut tăria să iert fără să cer recompensă. Acesta e drumul de urmat pentru omul de omenie. Să știți că pădurea nu moare niciodată, doar...*”

Textul analizat este o narațiune profund emoționantă, care îmbină trăiri interioare intense, o confesiune tulburătoare și o critică socială subtilă, dar penetrantă. Vom analiza acest text din mai multe perspective: tematică, structură, stil și limbaj, caracterizare, mesaj și simbolistică.

Textul este o meditație asupra singurătății, suferinței și morții, dar și un omagiu adus demnității umane în fața deznădejdii. În prim-plan se află un om al străzii care își trăiește ultimele clipe de viață, în ger, fără sprijin, înconjurat doar de fidelul său cățel. Povestea devine ulterior o rememorare postumă a vieții sale, redată printr-un fragment de jurnal descoperit printre puținele lui bunuri.

Textul aduce în discuție:

- soarta celor marginalizați social;
- efemeritatea vieții și fragilitatea condiției umane;
- puterea iubirii (inclusiv cea a unui animal);
- credința și speranța, chiar și în momentele ultime;
- judecata morală a unei societăți indiferente.

Textul este împărțit în două mari secțiuni:

Monologul interior și narațiunea la persoana a III-a a ultimelor clipe de viață ale personajului (cu apariția simbolică a cățelului);

Fragmentul de jurnal – confesiunea vieții omului necunoscut, un fel de testament moral și existențial.

Această alternanță între planul prezent și cel memorialistic produce un contrast între duritatea

realității și căldura trecutului, accentuând tragedia degradării sociale.

Limbajul este profund liric și evocator, în prima parte, și realist, colocvial și chiar brutal în a doua.

Exemple:

- **Lirism:** „Cerul și-a aprins lumânările în altarul infinitului”, „o năframă purtată de unduirea zefirului primăvărativ” – imagini poetice, aproape mistice;
- **Realism și oralitate:** „lipa-lipa, de unde-mi trag și porecla de Rățoiu”, „mâncau-ar dalacu”, „nu dai o ceapă degerată” – limbaj viu, autentic, colorat, popular.

Această dublă expresivitate dă textului o forță emoțională aparte și îl face să penduleze între meditație filosofică și document social.

Personajul central este un om simplu, profund uman, marcat de o viață de suferință, dar și de mici bucurii. Are un suflet nobil, se atașează de ființe (cățelul, copiii lui, părinții adoptivi), e muncitor și modest. În ciuda neajunsurilor, nu-și pierde complet speranța și nici umanitatea. Chiar în moarte, împarte cu cățelul ultima sa bucățică de pâine.

Este, în esență, simbolul omului anonim, care moare uitat de lume, dar a avut o viață demnă și plină de iubire. Cățelul roșcat (Tărzănel) – simbolul fidelității absolute, dar și al unei forme pure de iubire necondiționată;

Gerul și noaptea – metafore ale indiferenței lumii, morții, abandonului;

Jurnalul – metafora vocii interioare care rămâne, chiar și după moarte;

Poziția 13 în cimitirul săracilor – simbol al anonimatului dureros, al ghinionului sortit.

Textul are o dimensiune socială profundă:

Critică lipsa de solidaritate într-o societate preocupată doar de sine;